

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloquentia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Marcus Crassus iunior. Capvt LV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](#)

Cotta, & Sulpitius.

CAPUT L III.

Inueniebat acutè Cotta, dicebat purè, ac solutè, & vt ad infirmitatem laterum persci- enter contentionem omnem remiserat, sic ad virium imbecillitatem dicendi accommodabat genus, nihil erat in eius oratione nisi synecorum, nihil nisi siccum, atque sanum, illudque maximum, quod cum contentione orationis flectere animos iudicium vix posset, nec omnino eo genere diceret, tractando tamen impellebar, vt idem facerent à se commoti, quod à Sulpitio concitat.

Fuit enim Sulpitius, vel maximè omnium, quos quidem ego audierim, Grandis, & vt ita dicam, a tragicus orator: vox cum magna, tum suavis, & splendida, gestus, & motus corporis ita venustus, vt tamen ad forum, non ad scenam institutus videretur. Incitata, & volubilis, nec ea redundans tamen, nec circumfluens oratio. Crassum hic volebat imitari. Cotta malebat Antonium: sed ab hoc vis aberrat Antonij, Crassi ab illo lepos.

N. N.

a Tragica vestitus lepore, et urbanitate tempe- randa. Non bene audiunt oratores tragicis, & ea forte de causa. Eschinem Τραγικὸν τὸν μὲν De- mosthenes appellat. ὁ πορείᾳ ὑπόκειται ἐρυχέοντας, μεμβράνων μᾶλλον τραγῳδεῖς οὐ τραγῳδῶν εὐθύ-

Hortensius.

CAPUT L IV.

Hortensi ingenium, vt a Phidiæ signum simili aspectum, & probatum est. Nam cum admodum adolescentis ortus esset in foro dicere, celeriter ad maiores causas adhiberi coepit est: b quanquam inciderat in Cotta, & Sulpitij aetatem, qui annis decem maiores, excellente tum Crasso, & Antonio, deinde Phillipo, post Iulio, cum ijs ipsis dicendi gloria comparabatur. Primum memoria tanta, quantam in illo cognouisse me arbitror, vt que secum commentatus essem, ea sine scripto verbis eisdem redderet, quibus excogitauisset. Hoc adiumento ille tanto sic vtebatur, vt sua commentata, & scripta, & nullo referente, omnia aduersiorum dicta meminisset. Ardebat autem cupiditate sic, vt in nullo vnuquam

flagrantius studium viderim. Nullum enim patiebatur esse diem, quin aut in foro diceret, aut meditaretur extra forum, sapissime autem eodem die utrumque faciebat. Attuleratque minime vulgare genus dicendi: duas, quidem res, quas nemo alias partitiones, quibus de rebus dicturus esset, & collectiones, memor, & quae essent dicta, contra quæque ipse dixisset. Erat in verborum splendore elegans, compositione aptus, facultate copiosior: eaque erat eū summo ingenio, tum exercitationibus maximis confecurus. Rem complectebatur memoriter, diuidebat acutè: nec pratermittebat ferè quicquam, quod esset in causa, aut ad confirmandum, aut ad refellendum. Vox canora, & suavis; morus, & gestus etiam plus artis habebat, quam erat Oratori satis.

N. N.

a Apparet in eo oratore fuisse magna ingenij vis, & felicitas, que sanctiori cultura caruit. Melius dicebat, quæ scripsit, & eiis scripta, ut ait Quintilianus, intra famam sunt, placebat aliquid eō dicente quod legentes non inueniebant Fab. l. 11. Memoria vero fuit adeo felicis, ut cum in audione presideret diem rotum, & emnes res, & pretia, & emptores crâne suo argenteris recognoscerentibus. Ita ut nullo falleretur recenseret Senec. Contro-uers. l. v.

b Plus impendebat corpori, quam dictioni. Nescires utrum cupidius eō audiendum eum, an ad spectandum concurreretur Val. lib. 8. c. 10. de quo multa bell. noctium Attic. l. 1. Collega de iuriis diem dixit, quod sibi in angustiis obuius ostensu fortuito structurum toga destruxerat, & capitale putauit, quod humero suo locum ruga mutasset. Itaque iam Dionysia saltatrixcula appellabatur, quod malebat audire, quædam usus. & expeditus V. de Macrob. Satur. l. 3. c. 13.

Marcus Crassus Junior.

CAPUT L V.

Is mediocriter à doctrina instructus, augu- stius etiam à natura, labore, & industria, & quod adhibebat ad obtinentias cuiuslibet curia etiam, & gratiam, in principibus patronis aliquor annis fuit. In hunc oratione sermo lati- nus erat, verba non abiecta, res compositæ di- ligenter, nullus flos ramen, neque lumen vñus: animi magna, vocis parua contentio, omnia ferè ut similiter, atque uno modo dicentur.

D 3

N. N.

N. N.

a M. Crassus Orator sub medicis melius artem parandam pœcum & nouerat, quam eloquentia.

Pompeius.

CAPVT LV.

Cneus Pompeius, vir ad omnia summa natus, maiorem dicendi gloriam habuisset, nisi eum maioris gloriae cupiditas, ad bellicas laudes abstraxisset. Erat orationis satis amplius, rem prudenter videbat: actio vero eius habebat, & in voce magnum splendorem, & in motu summam dignitatem. Pompeij meminit etiam Dionysius Halicarnassus, & quasdam eius epistolas Graecas citat, quibus de eloquentia, & optimo genere dicendi, non imperitam tulist sententiam, sed & Graecam orationem, quam apud Ptolomeum Regem habet, commentatum fuisse Plutarchus memorat.

a Cn. Pompeii apud Dionys. Halicarnass. mentionem.
Πομπέιος ἔχων ἐν Εἰρήνῃ μηρὸν γεγραμμένον ὑπὸ^{τόντος} λόγων ἐλληνικῶν ὡς προσκευασθεὶς χρῆνται σφρόντος τούτου πολεμῶν.

M. Callidius.

CAPVT LVII.

Sed de M. Callidio dicamus aliquid, qui non sicut orator unus est multis, potius inter multos propè singularis fuit: ita reconditas, exquisitissime sententias, molles, & perlucens vestiebat oratio: nihil tam tencrum, quam illius comprehensio verborum, nihil tam flexibile, nihil quod magis ipsius arbitrio fingetur, ita nullius oratoris æquè in potestate fuerit: quæ primum ita pura erat, ut nihil liquidi: ita liberè fluebat, ut nusquam adhæresceret: nullum nisi loco positum, & tanquam in vermiculato emblemate, ut a Lucilius, struetū verbum videres: nec vero ullum, aut dum, aut insolens, aut humile, aut in loquacis ductū: ac non propria verba rerum, sed pleraque translata, sic tamen, ut ea non irrufte in alienum locum, sed immigrasse in suum diceres: nec vero hac soluta, nec diffusa, sed adstricta numeris, non aperite, nec eodem modo semper, sed varie, dissimilanteque conclusus. Erant autem, & verborum, & sententiarum ita luctu-

Optimus
metaphora-
rum usus.

na, quæ vocant Græci σύμμετρα, quibus tamē insignibus in ornatu distinguuntur omnis oratio. Qua de re agitur autem, ilud quod multis in locis Iuri & consiliorū includitur formulis, & ubi esset, videbat, Accedebat ordo reū, plenus artis, actio liberalis, totumque dicendi placidum, & sapum genus. Quod si est optimū suauiter dicere, nihil est quod melius hoc querendum putes. Sed cum à nobis paulò ante dictum sit, tria videri esse, quæ orator efficeret debet, ut doceret, ut delectaret, ut moueret; duo summe tenuit, ut & rem illustra, et differendo, & animos eorum, qui audirent, deuinciret voluptate. Aberat tertia illa laus, qui permoueret, atque incitaret animos: quam plurimum pollere diximus: nec crat vīla vis, atque contentio, sine consilio, quod eos, quorum altior oratio, actioque esset ardenter, surere, & bacchari arbitraretur: siue quod natura non esset ita factus, siue quod non confuscat, siue quod non posset. Hoc unum illi, si nihil utilitas habebat, absfuit: si opus erat, defuit.

Piso Tully gener.

CAPVT LVIII.

Studio autem neminem, nec industria maiorem cognoui: quanquam ne ingentio quidem, qui praestiterit facile dixerim a C. Pisoni genero meo: nullum tempus illi vñquam vacabat, aut à forensi dictione, aut à commentatione domestica, aut à scribendo, aut à cogitando, itaque tantos processus efficiebat, ut euolare, non excurrere videretur. Eratque verborum, & delectus elegans, & apta, & quasi rotunda constructio: cumque argumenta exegitabancur ab eo multa, & firma ad probandum concinna, acutæque sententiae, gestisque natura ita venustus, ut ars etiam, quæ non erat, & è disciplina motus quidam videretur accedere. Vereor ne amore videar plura, quam in illo fuerint dicere: quod non ita est (alia enim de illo maiora dici possunt) nam nec continetia, nec pietate, nec vīlo genere virtutis, quemquam ciuidem ætatis, cum illo conferendam puto.

N. N.

a Laus Pisonis, qua data potius videtur à M. Tullio cognitio, quam inscriptionis necessitati: nō sit enim alio ius tuor oratores nominari.

C.LI.